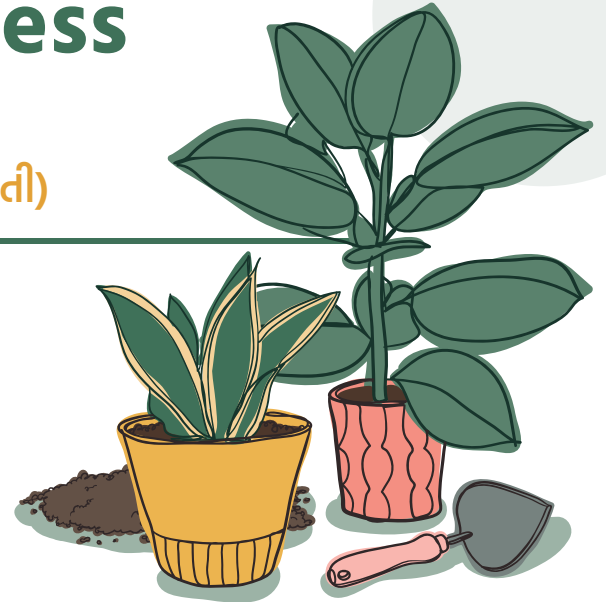

Seeds Of Happiness

(ઇન્ડોર પ્લાન્ટ્સ, મેડિસનલ પ્લાન્ટ્સ અને
આઉટડોર પ્લાન્ટ્સ વિશેની ટુ ધ પોઇન્ટ માહિતી)

વિરલ દેસાઈ

આ પુસ્તિકા શા માટે?

ટ્રી પ્લાન્ટેશનની મારી યાત્રા વર્ષ ૨૦૨૬માં દસ વર્ષની થશે. પાછલા સાત વર્ષોમાં મેં ટ્રી પ્લાન્ટેશનની અનેક ડ્રાઇવ્સ કરી છે, જે દરમિયાન મેં ૩,૫૦,૦૦૦ જેટલા વૃક્ષોનું વાવેતર કર્યું છે. તો 'ક્લિન ઇન્ડિયા ગ્રીન ઇન્ડિયા', 'ટ્રી ગણેશ' કે 'સત્યાગ્રહ અગેઈન્સ્ટ પોલ્યુશન એન્ડ ક્લાયમેટચેન્જ' જેવી અનેક અવેરનેસ ડ્રાઇવ્સના માધ્યમથી મેં બે લાખથી વધુ લોકો સાથે સંવાદ કર્યો છે. મારી એ ટ્રી પ્લાન્ટેશન ડ્રાઇવ્સ દરમિયાન કે અવેરનેસ ડ્રાઇવ્સ દરમિયાન મેં જોયું છે કે અનેક લોકોને વૃક્ષો કે વૃક્ષારોપણ ગમે છે. પરંતુ આયર્ની એ છે કે ક્યાં તો લોકો પાસે યોગ્ય જાણકારી નથી. અથવા તેઓ ગેરમાર્ગે દોરાયેલા છે. કેટલાક લોકો તો એવું પણ માનતા હતા કે ઘરમાં કે ઘરની આસપાસ વૃક્ષો કે પ્લાન્ટ્સ રાખવાથી મચ્છરોનો ત્રાસ થઈ જાય છે!

જોકે વાસ્તવિકતા એ નથી. મચ્છરો લોકોની બેદરકારીથી આવે છે. માત્ર વૃક્ષો કે પ્લાન્ટ્સ એના માટે જવાબદાર નથી જ! તો કેટલાક લોકોમાં એવો ડર છે કે ઘર

અથવા ઑફિસમાં પ્લાન્ટ્સ મેઈનટેન કરવા ભારે છે! એટલે તેઓ પોતાની આસપાસ પ્લાન્ટ્સ લગાવતા નથી. બીજી તરફ તેમની આસપાસ પ્લાન્ટ્સ કે લીલોતરીના અભાવને કારણે જ તેઓ મેન્ટલ સ્ટ્રેસ કે ડિપ્રેશનનો શિકાર બનતાં હોય છે! વળી, ક્યારેક બાળકો મને ઘેરી વળીને પૂછતા હોય છે કે અમારે પ્લાન્ટ્સ તો લગાવવા છે, પરંતુ કેવા પ્લાન્ટ્સ લગાવવા એની અમને જાણકારી નથી.

લોકોના આવા કેટલાક પ્રશ્નો કે તેમની અવઢવોને કારણે જ મને પાછલા કેટલાક વર્ષોથી મનમાં થતું હતું કે હું એક રેડી રેકનર તૈયાર કરું, જેમાં અમુક બેઝિક જાણકારીનો સમાવેશ થઈ જાય. જેઓ ટ્રી પ્લાન્ટેશનમાં આગળ પડતા છે અથવા જેઓ ગાર્ડનિંગના શોખીન છે તેમની પાસે તો અમસ્તાય અવનવી જાણકારીઓ અને પ્લાન્ટ્સનું કલેક્શન હોવાનું. વળી, આવા લોકો તો અઠવાડિયે ચાર-પાંચ કલાકનો સમય તેમના પ્લાન્ટ્સની પાછળ ખર્ચતા હોય છે.

પરંતુ જેમની પાસે સમય નથી. અથવા જેમની પાસે પ્લાન્ટ્સ વિશે બેઝિક જાણકારી નથી કે પછી જેમને ગાર્ડનિંગનું પેશન નથી એવા લોકોને પણ પ્લાન્ટ્સની જરૂર તો છે જ! કારણ કે પ્રકૃતિ પ્રેમ એ માત્ર શોખ નથી, પ્રકૃતિનું આસપાસ હોવું સ્વાસ્થ્ય માટે અત્યંત જરૂરી છે! એટલે એવા લોકોને માટે મેં આ કન્ટેન્ટ તૈયાર કર્યો છે, જેનો તેઓ પોતાના ઘર કે ઓફિસના પ્લાન્ટ્સ માટે ઉપયોગ કરી શકે. અને પ્લાન્ટ્સની સાથે દોસ્તી કેળવીને તેમની તાજગી, તેમના દ્વારા મળતી શુદ્ધ હવા તેમજ તેમના દ્વારા થતી પોઝિટીવ મેન્ટલ અસરોનો લાભ લઈ શકે.

અહીં જે યાદી અપાઈ છે એ આખરી નથી. આ ઉપરાંત પણ સેંકડો પ્લાન્ટ્સ હોવાના જે ઘરે કે ઓફિસમાં રાખી શકાય. આ ઉપરાંત ઘરની બાલ્કની કે બારીમાં ગુલાબ, ગલગોટા, લીલી કે મોગરા જેવા ફૂલોના છોડ પણ ઉગાડી જ શકાય છે. પરંતુ અહીં જે યાદી આપી છે જે પ્લાન્ટ્સ ખાસ ઈન્ડોર એરિયામાં થઈ શકે. તેમજ જે પ્લાન્ટ્સને ઓછી કાળજીથી ઉગાડી શકાય! ઉપરાંત આ પ્લાન્ટ્સ હેલ્થની દૃષ્ટિએ પણ ઘણા ઉપયોગી છે.

આશા છે કે વાચકોને, મિત્રોને અને પર્યાવરણપ્રેમીઓને મારું આ કમ્પાઈલેશન ગમશે. સાથે જ આ પુસ્તિકાના માધ્યમથી તમારા જીવનમાં ખુશી આવે, તમારી મેન્ટલ હેલ્થ સારી રહે અને તમે હંમેશાં પ્રદૂષણ મુક્ત વાતાવરણમાં રહો એવી પણ શુભકામનાઓ.

- વિરલ દેસાઈ

ઈન્ડોર પ્લાન્ટ્સ

એરેકા પામ

- દેખલાળમાં અત્યંત આસાન
- બે દિવસે એક વાર બે ગ્લાસ જેટલું પાણી આપી શકાય
- ઘરની અંદર આવતા ઝેરી તત્વોને શોષીને ઘરની હવાને શુદ્ધ રાખે.
- ખાસ તો કેન્સરજન્ય ફોર્મલ ડિહાઈડને એ શોષી લે છે.
- અત્યંત વધુ પ્રમાણમાં ઑકિસજન આપે.
- ઘરમાં સૂરજનો હળવો પ્રકાશ આવતો હોય ત્યાં રાખી શકાય. અથવા ઘરમાં રાખેલા એરેકા પ્લાન્ટ્સને મહિને એક વાર થોડી મિનિટ્સ માટે સૂરજનો તડકો આપી શકાય.
- વાસ્તુશાસ્ત્રને હિસાબે પણ આ પ્લાન્ટ ઘર માટે ઉત્તમ છે.
- આ પ્લાન્ટની એનર્જીથી ઘરમાં પોઝિટિવ એનર્જી બની રહે છે.

મની પ્લાન્ટ

- પાણી કે ફૂડમાં રાખી શકાય એવી સુંદર વેલ.
- વૈજ્ઞાનિકો મની પ્લાન્ટને નેચરલ પ્યોરીફાયર તરીકે પણ ઓળખાવે છે.
- ઘરની હવામાંથી કાર્બન મોનોક્સાઇડ, ઝાયલિન, બેન્ઝીન અને ટોલ્યુઇનને શોષી લે છે.
- વાસ્તુશાસ્ત્ર મુજબ આ પ્લાન્ટને કારણે ઘરમાં શાંતિ બની રહે છે.
- ઘરની હવામાં ભેજનું પ્રમાણ યોગ્ય રહે છે, જેને લીધે ઘરમાં ઠંડક રહે છે.
- તેની લીલાશને કારણે મેન્ટલ હેલ્થ પર પોઝિટીવ અસર થાય છે અને એન્કઝાઇટી કે ડિપ્રેશન દૂર રહે છે.
- ઘરને એક આગવી સુંદરતા બક્ષે છે.
- જો આ પ્લાન્ટ પાણીમાં હોય તો દર અઠવાડિયે નિયમિત પાણી બદલવું. અને જો ફૂડમાં હોય તો દિવસમાં એક વાર એક ગ્લાસ પાણી નાંખવું.

સ્નેક પ્લાન્ટ

- તેનાં પત્તા સાપ જેવા બહાર નીકળે છે, જેથી તેને સ્નેક પ્લાન્ટ કહે છે.
- આ પ્લાન્ટનું અત્યંત ઓછું મેન્ટેનન્સ આવે છે તેમજ દેખલાળમાં અત્યંત સરળ છે.
- આ પ્લાન્ટ પણ નેચરલ પ્યોરીફાયર તરીકે ઓળખાય છે.
- હવામાંના ઝેરી તત્વોને શોષીને હવાને શુદ્ધ કરે છે.
- રાત્રે પણ હવામાંથી ૮૭% જેટલા ઝેરી તત્વોનો શોષી શકે છે.
- ફ્રેંગુસૂઈ મુજબ આ પ્લાન્ટથી ઘરમાં પોઝિટીવ એનર્જી બનેલી રહે છે.
- ઘરમાં કે ઓફિસમાં આ પ્લાન્ટ આસપાસ હોવાથી મેન્ટલ હેલ્થ પર પણ હકારાત્મક અસરો થાય છે.
- મહિને એકાદ વાર તેને બહાર કાઢીને સૂર્ય પ્રકાશ આપી શકાય.

સ્પાઈડર પ્લાન્ટ

- નાસાના ક્લિન એર સ્ટડીમાં સાબિત થયું હતું કે સ્પાઈડર પ્લાન્ટ ૨૪ કલાકમાં ઘર કે ઓફિસની હવામાં રહેલા ૯૫% જેટલા ઝેરી તત્વોને શોષી લે છે.
- આ પ્લાન્ટ ઘર અને ઓફિસની અંદરની હુમિડિટીમાં વધારો કરે છે, જેથી ઘર અને ઓફિસની અંદર તાજગીનો અહેસાસ થાય છે.
- એક વાર ઘરમાં કે ઓફિસમાં આ પ્લાન્ટ લગાવી દીધા પછી તેને ઓછામાં ઓછી કાળજીની જરૂર પડે છે.
- ઘરની સુંદરતામાં વધારો કરે.
- વાસ્તુશાસ્ત્ર મુજબ આ પ્લાન્ટ ઘરમાં હોવાથી ઘરમાં ખુશી અને સમૃદ્ધિ પણ આવે છે.
- આ પ્લાન્ટને બે દિવસે એક મોટો ગ્લાસ પાણી આપી શકાય. ઓવર વોટરિંગની આ પ્લાન્ટને જરૂર નથી.

પીસલીલી

- નેચરલ એર પ્યોરીફાયરની કેટેગરીમાં આવતો છોડ.
- હવામાંના ઝેરી તત્વોને શોષીને હવામાં ઑક્સિજનનું પ્રમાણ વધુ રાખે છે.
- પીસલીલીના સફેદ પાનની ઘરમાં સુંદર સુગંધ પણ જળવાયેલી રહે છે.
- ડેકોરેટીવ પ્લાન્ટ હોવાની સાથે પીસલીલી ઘરનું વાતાવરણ અત્યંત પોઝિટીવ રાખે છે.
- આ પ્લાન્ટ આસપાસ હોવાથી ચિંતામાં ઘટાડો થાય છે અને મન આનંદમાં રહે છે.
- જાણકારો પીસલીલીને બેડરૂમમાં પણ રાખવાની સલાહ આપે છે, જેની સુગંધથી રાત્રે ઉંઘ સારી આવે છે.
- આ પ્લાન્ટ ઓછા સૂર્યપ્રકાશમાં આસાનીથી ઉગી શકે છે, જોકે તેને દિવસનો એક ગ્લાસ પાણી નિયમિત આપવું.

એલોવેરા/કુંવારપાકું

- આયુર્વેદ મુજબ આ પ્લાન્ટ ઉત્તમ છે.
- તેને ઓછા પાણીની જરૂર પડે છે તેમજ ઓછા સૂર્યપ્રકાશમાં તે આસાનીથી ઊગી શકે છે.
- તેની નિયમિત દેખાણ રાખીને તેનું યોગ્ય કટિંગ કરતા રહેવાય તો ઘર કે ઑફિસના એસ્થેટિક્સમાં પણ તે વધારો કરે છે.
- તેનું જેલ અનેક પ્રકારે ખપમાં આવે છે. સ્કીનકેર કે વાળની દેખભાળમાં એલોવેરાનું જેલ ઉત્તમ સાબિત થાય છે.
- તેનું જ્યુસ પણ શ્રેષ્ઠ ઇમ્યુન બુસ્ટર છે.

ફિલોડેન્ડ્રોન

- આ પ્લાન્ટ્સની અનેક પ્રજાતિઓ મળી આવે છે.
- તેના મોટા અને ફેલાયેલા પાંદડાને આ પ્લાન્ટ ઘર કે ઓફિસની સુંદરમાં વધારો કરે છે.
- આ પ્લાન્ટ હવામાંના ફોર્મલિલ્ડિહાઈડને પણ દૂર કરે છે.
- આ પ્લાન્ટ આસપાસ હોવાથી સ્ટ્રેસ દૂર થાય છે અને મન પ્રકૃત્તિલિત રહે છે.
- બેડરૂમમાં તેની હાજરી હોવાથી ઉંઘ પણ અત્યંત સરસ આવે છે.
- તેની લીલાશને કારણે તે ઘરમાં પોઝિટીવ એનર્જી પણ જાળવી રાખે છે.
- આ પ્લાન્ટને થોડી કાળજીની જરૂર પડે છે. તેના પાંદડા નિયમિત રીતે કાપતા રહેવું પડે છે. તેમજ તેના પર નિયમિત પાણીનો સ્પ્રે કરતા રહેવું પડે છે.

રબર પ્લાન્ટ

- આ પ્લાન્ટને ઝાઝી કાળજીની જરૂર હોતી નથી. તે આસાનીથી ઘરમાં થઈ જાય છે.
- તે હવામાંથી કાર્બન શોષીને વધુ પ્રમાણમાં ઓક્સિજન રિલીઝ કરે છે.
- ફેંગસૂઈ મુજબ આ પ્લાન્ટ ઘરમાં પોઝિટીવ એનર્જી તેમજ સમૃદ્ધિ બરકરાર રાખે છે.
- ઓછા પ્રકાશવાળા એરિયામાં પણ આ પ્લાન્ટ આસાનીથી ઊભી શકે છે.
- આ પ્લાન્ટ રાત્રે પણ વધુ પ્રમાણમાં ઓક્સિજન રિલીઝ કરે છે, જેથી સાઉન્ડ સ્લીપ માટે બેડરૂમમાં આ પ્લાન્ટ રાખવાની સલાહ અપાય છે.

વાંસ

- વાંસની ઘણી પ્રજાતિઓ હોય છે, જેમાંના અમુક વાંસ ઈન્ડોર પ્લાન્ટ તરીકે ઉપયોગમાં લઈ શકાય છે.
- વાસ્તુ અને ફેંગસૂઈ બંને મુજબ વાંસ ઘરમાં પોઝિટીવ એનર્જી લઈ આવે છે.
- વાંસને રોજ એક ગ્લાસ પાણીથી મેઈન્ટેઈન કરી શકાય છે.
- વાંસ હવામાંના બેન્ઝીન અને કાર્બન ડાયોક્સાઈડને શોષીને ઓક્સિજન રિલીઝ કરે છે.
- વાંસને ગુડલક તરીકે પણ માનવામાં આવે છે. જેથી લોકો શુભપ્રસંગે એકબીજાને વાંસની ભેટ આપે છે.

મેડિસનલ પ્લાન્ટ્સ

તુલસી

- ભારતીય પરંપરામાં તુલસીનું એક આગવું મહત્ત્વ છે અને તેને પૂજવામાં આવે છે.
- તેના પાંદડા શરદી અને ખાંસીમાં અત્યંત ખપમાં આવે છે.
- તેના પાનનું સેવન હાડકાની મજબૂતી માટે તેમજ કબજિયાતમાં અત્યંત લાભ આપે છે.
- તેને સૂર્યપ્રકાશની જરૂર હોય છે, જેથી તેને સૂર્યપ્રકાશ ન હોય એવી જગ્યાએ રાખવું યોગ્ય નથી.
- શ્વાસની દુર્ગંધ દૂર કરવામાં પણ તુલસી અત્યંત ખપમાં આવે છે.
- તુલસી અનેક પ્રકારની હોય છે, હિંદુ માન્યતા મુજબ રામ અને શ્યામ તુલસી લોકોમાં અત્યંત પ્રચલિત છે.

ફૂદીનો

- ઘરમાં વપરાતા ફૂદીનાની ડાળીઓને ફૂંડામાં ઉપર ઉપરથી રોપી દેતા વીસથી પચ્ચીસ દિવસોમાં ફૂદીનો ઊગી નીકળે છે.
- તેને પ્રકાશની જરૂર હોય છે એટલે તેને બેડરૂમ કે લિવિંગરૂમમાં ન રાખી શકાય.
- જોકે તેને વધુ તડકાની જરૂર નથી. વળી, તેને વધુ પાણીની પણ જરૂર નથી હોતી.
- ફૂદીનો ચાથી લઈ ચટણી કે લિંબુ શરબત સુધીની બાબતોમાં ઉપયોગી છે.
- શરીર માટે તે અનેક રીતે ગુણકારી છે. ખાસ તો ઉલ્ટી, હેકડી કે પેટના દર્દમાં તેના પાનનો રસ અત્યંત લાભદાયી છે.
- ફૂદીનાનાં પાન મોઢામાંની દુર્ગંધ દૂર કરવા પણ કામમાં આવે છે.

કઢી લીમડો

- મોટા ફૂંડામાં કઢી લીમડો આસાનીથી ઉગાડી શકાય છે.
- તેને સામાન્ય પ્રકાશની જરૂર હોય છે, જેથી દિવસમાં કોઈ પણ એકવાર તેને સૂર્યપ્રકાશ મળી રહે એવી જગ્યાએ તેને રાખવો.
- કઢી લીમડો ઘરની લગભગ બધી જ રસોઈમાં ખપમાં આવે છે.
- તે પાચનને યોગ્ય કરે છે તેમજ બ્લડ સુગર કંટ્રોલમાં રાખે છે.
- તેમાં આયર્ન અને ફોલિક એસિડ હોવાથી તેનું જ્યુસ પણ ગુણકારી છે.
- તેનું જ્યુસ બોડીને અત્યંત પ્રભાવક રીતે ડિટોક્સ કરે છે.

લીલી યા

- એક મોટા કૂંડામાં લીલી યા ઉગાડી શકાય છે.
- નર્સરીમાંથી તેની કલમ લાવીને અથવા ઘરે વપરવા લવાયેલી લીલી યાને કૂંડામાં રોપી શકાય છે.
- તેને સૂર્યપ્રકાશની જરૂર રહે છે, જેથી વધુ પ્રકાશ આવતો હોય એવી જગ્યાએ લીલી યા ઉગાડવી.
- તેને વ્યવસ્થિત પાણીની પણ જરૂર પડે છે. આથી તેને નિયમિત પાણી આપતા રહેવું પડે છે.
- લીલી યા તાજગી માટે પ્રખ્યાત છે, જેને કારણે યામાં તેનો વપરાશ થાય છે.

ઘાણા અથવા કોથમીર

- ભારતીય લોકોની રસોઈ કોથમીર વિના અધૂરી હોય છે.
- તેને આસાનીથી ફૂંડામાં ઉગાડી શકાય છે.
- ઘાણાના થોડા ઘાણાને હાથમાં મસળીને તેના બે ભાગ થાય પછી તેને ફૂંડામાં વાવીને રોજ થોડુંથોડું પાણી આપશો તો દસેક દિવસમાં ઘાણા ઊગી નીકળશે.
- ફૂંડાની સાઈઝ થોડી મોટી રાખશો તો કોથમીર વધુ પ્રમાણમાં ઊગી નીકળશે અને ઘરના વપરાશમાં કામ આવશે.
- કોથમીરમાં વિટામીન એ, પોટેશિયમ, કેલ્શિયમ, વિટામિન સી તેમજ મેગ્નેશિયમ ભરપૂર માત્રામાં હોય છે.
- ડાયાબિટીઝમાં પણ કોથમીરનું સેવન અત્યંત લાભદાયી રહે છે.
- કોથમીર કોલેસ્ટ્રોલ તેમજ આંખો માટે પણ અત્યંત બહેતર માનવામાં આવે છે.

નેટિવ સ્પિસિસ શું છે?

આપણે ત્યાં આઉટડોર વૃક્ષો કઈ રીતે વાવવા એ વિશેની ઘણી ઓછી સમજણ છે. આ કારણે આપણે ઝાઝો વિચાર કર્યા વિના કશું પણ રોપી દેતાં હોઈએ છીએ. ઈવન શહેરોમાં પણ ઓથોરિટીઝ ઘણી વાર આ બાબતે ધ્યાન આપવાનું ચૂકી જાય છે. પરંતુ જો કોઈ પણ વિસ્તારની બાયોડાવર્સિટી, ત્યાંની હવા તેમજ ત્યાંનું તાપમાન સપ્રમાણ રાખવું હોય તો દરેક વિસ્તારમાં નેટિવ સ્પિસિસના વૃક્ષોનું વધુ પ્રમાણમાં હોવું અત્યંત જરૂરી છે. નેટિવ સ્પિસિસના વૃક્ષો એટલે એવા જ વૃક્ષો જે જે-તે વિસ્તારની જમીનમાં સદીઓથી કુદરતી રીતે ઉગતા હોય. ગુજરાતની વાત કરીએ તો આપણે ત્યાં લીમડો, પીપડો, વડ, આંબો આંબલી, સરગવો, કરેણ, બદામ, અશોક, બોરસલી, સેતુર કે જાંબુ જેવા વૃક્ષો નેટિવ સ્પિસિસના વૃક્ષો છે.

આવા વૃક્ષોને આપણી આસપાસ, જાહેર જગ્યાઓ કે સોસાયટીઓમાં કે રસ્તાની ધારે રોપવામાં આવે તો તેમના કારણે બાયોડાવર્સિટીને અત્યંત લાભ થાય છે.

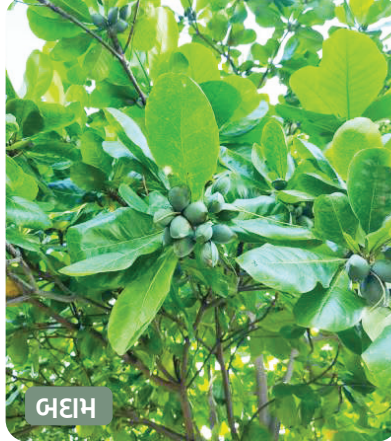
જાંબુ

લીમડો

આ વૃક્ષોને કારણે શહેરોમાં પણ આસાનીથી ખિસકોલી, પોપટ, ચકલીઓ કે અન્ય પક્ષીઓની આવનજાવન વધે છે. તેમજ શહેરની હવાને શુદ્ધ રાખવામાં પણ આવા વૃક્ષો અત્યંત મહત્વની ભૂમિકા ભજવે છે. જાણકારો તો એમ પણ કહે છે કે આવા વૃક્ષો વધુ પ્રમાણમાં હોય એવા વિસ્તારોમાં તાપમાન પણ અન્ય જગ્યાઓ કરતા ઓછું રહે છે.

હવે ચોઈસ આપણી છે કે આપણે આપણી આસપાસ, ખેતરમાં કે ફાર્મ હાઉસમાં નેટિવ સ્પિસિસના વૃક્ષો રોપીને શુદ્ધ હવા લેવી છે કે માત્ર ઓર્નામેન્ટલ કે નોનનેટીવ પ્લાન્ટ્સ લગાવીને આપણા સ્વાથ્યને અને મનને સારા આરોગ્યથી દૂર રાખવું છે.

નોન નેટિવ સ્પિસિસની જરૂર શું છે?

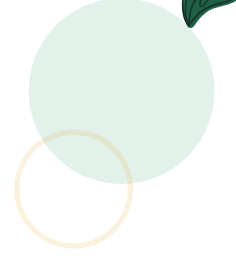
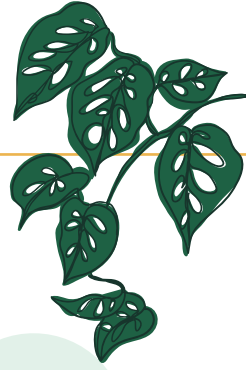
નોન નેટિવ સ્પિસિસ ઉપરાંત ઓરનામેન્ટલ કહી શકાય એવા વૃક્ષોનું આપણી બાયોડિવર્સિટીમાં લગભગ નહીંવત યોગદાન હોય છે. વળી, એમાંના અમુક વૃક્ષો કે પ્લાન્ટ્સ અત્યંત આક્રમકતાથી વધતા હોય છે, જેને કારણે તેઓ નેટિવ સ્પિસિસના વૃક્ષો કે પ્લાન્ટ્સ પર પણ અસર કરે છે. શહેરોમાં આજકાલ કોનોકાર્પસે તરખાટ મચાવ્યો છે. તો જીમ કોર્બેટના જંગલોમાં જે વનસ્પતિએ વાઘના અસ્તિત્વ પર પ્રશ્ન ઊભો કરી દીધો હતો એ લેન્ટેના પણ શહેરોની નર્સરીઝમાં ફ્રેન્સી કૂંડામાં હજારો રૂપિયામાં વેચાઈ રહી છે. પરંતુ જો આપણે થોડી પણ સજાગતા રાખીશું તો આપણે અને આપણે કારણે આપણો વિસ્તાર કે શહેર નોનનેટિવ કે ઓર્નામેન્ટલ સ્પિસિસથી બચી શકે છે. જેને કારણે આપણું ગ્રાઉન્ડ વોટર પણ ખતરમાં નહીં આવે કે આપણા શહેરોની બાયોડિવર્સિટી પણ જળવાયેલી રહેશે.

આટલા નેટિવ વૃક્ષો તો આપણી આસપાસ હોવા જ જોઈએ

આમ તો અગાઉના મુદ્દામાં મેં તમને નેટિવ સ્પિસિસના વૃક્ષોની યાદી આપી જ છે. પણ એ મુદ્દાનો વિસ્તાર કરવાનો મોહ હું ટાળી શકું એમ નથી. એટલે અહીં એ બાબત ફરી જૂદી રીતે કહી રહ્યો છું. લીમડો તેમજ મીઠો લીમડો આપણા ઘરની આસપાસ હોવા જ જોઈએ, જેનાથી આપણી આસપાસનું તાપમાન પણ નોંધપાત્ર ઓછું રહે છે, તેમજ દેશી ચકલી, કાબર કે બુલબુલ જેવા પક્ષીઓની અવરજવર વધી જાય છે. તો સરગવો પણ આપણી આસપાસ હોવો જ જોઈએ. સરગવાને કારણે શક્કરખોરો કે દેવચકલી જેવા પક્ષીઓ આવતા રહે છે. તેમજ મધમાખીઓ અને ભમરા પણ સરગવાના ફૂલથી આકર્ષાય છે, જેને કારણે પોલિનેશનની પ્રક્રિયા અત્યંત યોગ્ય રીતે પ્રભાવિત થાય છે. જાંબુ પણ એવું જ એક ફૂટબેરિંગ વૃક્ષ છે, જે તમારા આંગણે કે વિસ્તારમાં કોયલના ટૂંકા લઈને આવે છે. તો બોરસલી તમારે ત્યાં પોપટ, કોયલ અને કાગડાનો કલરવ લઈને આવે છે.

અગાઉ કહ્યું એમ બાયોડાવર્સિટી આપણે માટે અત્યંત મહત્વની બાબત છે. એટલે આ નેટિવ સ્પિસિસ આપણી આસપાસ યોગ્ય બાયોડાવર્સિટી તો લાવશે જ, પરંતુ આ વૃક્ષોને કારણે આવતા પક્ષીઓના કલરવને કારણે આપણું ઘર પણ અત્યંત પોઝિટીવ થઈ જશે.

શું જાહેર સ્થળોના ફૂલો તોડવાનો આપણને અધિકાર છે?

હું ઘણીવાર જોઉં છું કે વહેલી સવારે આપણે ત્યાં અનેક લોકો લાકડીઓ લઈને નીકળી પડે છે અને તેઓ રસ્તાઓ પર કે સર્કલ્સ કે ગાર્ડન્સમાં ઊગેલા ફૂલોને લાકડીઓથી ઝૂડી ઝૂડીને ઘરે લઈ જાય છે. મને ખબર નથી કે કોઈએ રોપેલા વૃક્ષો કે કોઈ બીજું જેનું જતન કરી રહ્યું છે એવા વૃક્ષો પરથી તોડેલા ફૂલો ચઢાવવાથી ભગવાન કેટલો રાજી થતો હશે! પરંતુ એક વાત નક્કી છે કે આવા લોકો તેમના નાનકડાં સ્વાર્થ માટે જ્યારે વૃક્ષો કે છોડને લાકડીઓથી ઝૂડે છે ત્યારે વૃક્ષોને અને પ્રકૃતિને ઘણું નુકસાન થતું હોય છે.

મેં વિદેશોમાં, ખાસ કરીને જાપાનમાં એ જોયું છે કે લોકોમાં સ્વયંશિસ્ત હોય છે કે તેઓ ક્યારેય જાહેર સ્થળોને ફૂલોને સ્પર્શ પણ કરતા નથી. આવું કરીને એ લોકો વૃક્ષ પર અને બાયોડાવર્સિટી પર કેટલો મોટો ઉપકાર કરતા હોય છે. એવા સમયે બાકી બધું વિદેશ પાસેથી શીખતા આપણે સૌ વિદેશ પાસે આ એટિટ્યુડ નહીં શીખી શકીએ? કે જેથી આપણો ભગવાન પણ રાજી થાય અને આપણી બાયોડાવર્સિટી પણ રાજી રહે!

ઈન્ડોર પ્લાન્ટ્સને સાચવવાના સામાન્ય નુસ્ખા

- આપણા પ્લાન્ટ્સને ઓવર વોટરિંગથી બચાવવા. જમીનમાં નમી રહે એટલું જ પાણી પ્લાન્ટ્સને આપવું જોઈએ. વધુ પાણી આપવાથી મૂળમાં કોલ્ડવાટ આવે છે, જેથી ધીમેધીમે પ્લાન્ટમાં સડો આવી જાય છે.
- જેમ આપણને સૂર્યપ્રકાશની જરૂર હોય છે એમ પ્લાન્ટ્સ ભલે ઈન્ડોર હોય, પરંતુ તેમને પણ સૂર્યપ્રકાશની જરૂર રહે જ છે. આથી મહિનામાં એકાદવાર તમારા પ્લાન્ટ્સને બાલ્કનીમાં કે બારીમાં થોડા સમય માટે સૂર્યપ્રકાશ આપશો તો એ અત્યંત લાભદાયી રહેશે.
- જે પ્લાન્ટ્સ પાણીમાં રાખ્યા હોય એ પ્લાન્ટ્સનું પાણી દર અઠવાડિયે અથવા દસ દિવસે બદલી કાઢો. અને જો કૂંડાની નીચે ટ્રે મૂકી હોય તો એ ટ્રેને દર ત્રણ દિવસે ધોઈને સાફ કરી નાંખો.
- પ્લાન્ટ્સ પણ પીળા પાન થવા માંડે તો એને કાપતા રહો અને જે પ્લાન્ટ્સ જરૂર કરતા વધુ મોટા થવા માંડે એને ટ્રીમ કરતા રહો.

મૂળને પાણી સીંચવાની સાથે પ્લાન્ટ્સને સ્પ્રેની પણ જરૂર હોય છે, જેથી દર બે કે ત્રણ દિવસે પ્લાન્ટ્સના પાંદડા અને ડાળીઓ પર પાણીનો સ્પ્રે કરો.

પ્લાન્ટ્સમાં પણ આયર્ન ડેફિસિયન્સી, ઓક્સિજન ડેફિસિયન્સી કે પોટેશિયમ ડેફિસિયન્સી હોઈ શકે છે, જેને કારણે પ્લાન્ટ્સ સૂકા થવા માંડે છે કે લથી પડે છે. પ્લાન્ટ્સને આવી ડેફિસિયન્સીથી બચાવવા માટે તમે એક દ્રાવણ ઘરે બનાવીને તેનો સ્પ્રે કરી શકો છો.

આ માટે તમારે એક ફ્લાસ્ક જેટલા પાણીમાં કાંદા અને થોડા સોયાબીનને થોડા સમય સુધી બોળી મૂકવા. પછી એમાં થોડું વાઈટ વિનેગર ઉમેરીને એ દ્રાવણને સ્પ્રે બોટલમાં ભરી લો અને પછી દસ દિવસે એક વાર પ્લાન્ટના મૂળમાં તેમજ પાંદડાઓ પર તેનો છંટકાવ કરો, જેથી પ્લાન્ટ્સ હંમેશાં તાજા અને ગ્રીન રહેશે.

સત્યાગ્રહ અગેઈન્સ્ટ પોલ્યુશન એન્ડ ક્લાયમેટચેન્જ મુવમેન્ટ વિશે

વિરલ દેસાઈ દ્વારા વર્ષ ૨૦૨૧માં શરૂ કરાયેલી 'સત્યાગ્રહ અગેઈન્સ્ટ પોલ્યુશન એન્ડ ક્લાયમેટચેન્જ' મુવમેન્ટ રાષ્ટ્રીય અને આંતરાષ્ટ્રીય મંચો પર અત્યંત ખ્યાતિ પામી હતી. જેમ મહાત્મા ગાંધી અને સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ દ્વારા સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામ વખતે ઘરે ઘરે સ્વાતંત્ર્ય સેનાની તૈયાર કરવાનું બીડું ઝડપેલું એમ ગ્રીનમેન વિરલ દેસાઈએ ઘરે ઘરે 'પર્યાવરણ સેનાની' તૈયાર કરવાનો સંકલ્પ કર્યો હતો. વળી, તેમણે તેમની આખી મુવમેન્ટ ગાંધીજી અને સરદાર પટેલના મુલ્યો પર જ આધારિત રાખી છે, જ્યાં પર્યાવરણ સંરક્ષણ બાબતે બીજાએ શું કરવું જોઈએ એની ફરિયાદો કરવા કરતા દેશનો નાગરિક પોતે શું કરવું એની નિસ્ખત અને સમજણ કેળવાય એ માટે તેમણે જાગૃતિ અભિયાનની રચના કરી હતી.

તેમના આ જાગૃતિ અભિયાનમાં અત્યાર સુધીમાં એક લાખથી વધુ લોકો જોડાઈ ચૂક્યાં છે. જ્યાં યુવાનોએ 'પર્યાવરણ સેનાની' બનીને તેમની લાઈફ સ્ટાઈલ પર્યાવરણ ફ્રેન્ડલી બનાવવાની પ્રતિજ્ઞા કરી છે. તેમની આ મુહિમ સાથે ગુજરાત પ્રદૂષણ નિયંત્રણ બોર્ડ પણ સત્તાવાર રીતે જોડાઈ ચૂક્યું છે.

લેખક વિશે

ગ્રીનમેન તરીકે જાણીતા વિરલ દેસાઈ પર્યાવરણના ક્ષેત્રમાં અત્યંત જાણીતું અને આદરપૂર્વક લેવાતું નામ છે. પર્યાવરણ સંરક્ષણ અને ઊર્જા સંરક્ષણ માટે તેઓ પાંચ વાર રાષ્ટ્રીય સન્માનોથી સન્માનિત થયાં છે. જ્યાં ત્રણ વાર તેમને ભારતના ત્રણ જૂદા જૂદા રાષ્ટ્રપતિઓ દ્વારા સન્માનિત કરાયા છે. તો રાજ્ય સરકાર અને આંતરરાષ્ટ્રીય મંચો પર પણ તેઓ અનેક વાર સન્માનિત થયાં છે. ટેકેક્સ સ્પીકર તરીકે પણ તેમને વિશેષ આમંત્રણ મળ્યું હતું. અત્યાર સુધીમાં તેમણે ૩,૫૦,૦૦૦ જેટલા વૃક્ષોનું વાવેતર કર્યું છે. તો 'ક્લિન ઈન્ડિયા ગ્રીન ઈન્ડિયા', 'ટ્રી ગણેશા' અને 'સત્યાગ્રહ અગેઈન્સ્ટ પોલ્યુશન એન્ડ ક્લાયમેટચેન્જ' જેવી મુદ્દિમો દ્વારા હજારો યુવાનો અને નાગરિકો સાથે સંવાદ કરીને તેમને જાગૃતિ અભિયાનો સાથે જોડ્યા છે. થોડા સમય પહેલાં પ્રકાશિત થયેલું તેમનું પુસ્તક 'આર્કિટેક્ટ ઑફ અમૃતપથ' એક સાથે બે ભાષાઓમાં પ્રકાશિત થયું હતું. વાયકોના અભૂતપૂર્વ પ્રતિસાદને કારણે માત્ર દોઢ મહિનાના ગાળામાં આ બંને પુસ્તકની પહેલી આવૃત્તિ પૂરી થઈ ગઈ હતી.

 viraldesaiveer

 veerdesai66

 greenmanviraldesai

 veerdesai

 viraldesai.in

पर्यावरण अने उर्जा संरक्षण माटे विविध सन्मानो स्वीकारता लेखक विरल देसाई

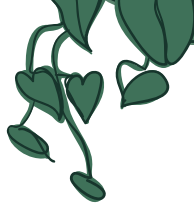

▶ लेखकना पुस्तक 'आर्किटेक्टर ओफ अमृतपथ'ना विभोयन प्रसंगे

To join Satyagraha Against Pollution Movement

To Know More
About Viral Desai
Scan here

मूल्य : 30 ₹

to connect with Viral Desai

 viraldesaiveer

 veerdesai66

 greenmanviraldesai

 veerdesai

 viraldesai.in

Design by @grafightdesign